

Indkomstudvikling og -fordeling i Danmark

Oktober 2006

Indkomstudvikling og -fordeling i Danmark

Dette notat beskriver indkomstudviklingen i Danmark i perioden fra 1983 til 2004, som er det seneste år med detaljerede indkomstoplysninger.

Væksten i realindkomsterne var i 2004 næsten tre gange højere end den gennemsnitlige vækst de sidste tyve år. Den disponible realindkomst voksede således med 4,4 pct. i 2004 for gennemsnittet af befolkningen. Den markante indkomstfremgang skyldes bl.a. skattnedsættelserne i 2004 (indførelse af beskæftigelsesfradrag og højere grænse for betaling af mellemskat) og suspensionen af indbetalingerne til den særlige pensionsopsparing (SP-bidraget). Disse regelændringer forklarer ca. halvdelen af indkomstfremgangen i 2004.

Formålet med skattnedsættelserne var at øge tilskyndelsen til at arbejde. Skattnedsættelserne var derfor målrettet de beskæftigede, som på den baggrund har haft en større gennemsnitlig realindkomstfremgang i 2004 end resten af befolkningen. Overførselsmodtagere, som eksempelvis fuldtidsledige og førtidspensionister, havde også i 2004 en historisk set høj realindkomstfremgang, som bl.a. afspejler en høj real satsregulering, men stigningen var ikke så stor som for de beskæftigede. Den samlede stigning i gevinsten ved at arbejde, der fulgte af skattnedsættelserne, vurderes at øge det strukturelle arbejdsudbud svarende til 10.000 personer på sigt.

I de seneste, internationalt sammenlignelige opgørelser er Danmark det OECD-land, som har de laveste indkomstforskelle. Og Danmark har formentlig fortsat den mest lige indkomstfordeling i den vestlige verden.

Skattnedsættelserne i 2004 har ikke påvirket indkomstforskellene inden for gruppen af beskæftigede lønmodtagere. Men idet personer i beskæftigelse i gennemsnit har højere indkomster end personer uden for beskæftigelse, trækker skattnedsættelserne isoleret set i retning af lidt større indkomstforskelle for hele befolkningen under ét. Målt ved Gini-koefficienten er indkomstforskellene således steget med 0,3 pct.-enheder fra 2003 til 2004.

En ændring i Gini-koefficienten af denne størrelsesorden fra et år til det næste er ikke usædvanlig i Danmark. Siden 1983 har ændringerne i Gini-koefficienten fra år til år således svinget mellem 0,1 og 0,7 pct.-enheder. I perioden fra 1994 til 2000 er indkomstforskellene vokset med gennemsnitligt godt 0,4 pct.-enheder om året. Fra 2000 til 2004 er indkomstforskellene i gennemsnit vokset med 0,1 pct.-enheder om året.

Årsagen til, at indkomstforskellene er steget fra midten af 1990'erne, er navnlig udviklingen i aktieindkomsterne og boligpriserne, idet der for boligejere indregnes et bidrag til indkomsten, som afspejler udviklingen i værdien af boligen. Udviklingen i

arbejdsindkomster og indkomstoverførsler har derimod haft væsentlig mindre betydning for de stigende indkomstforskelle.

Der vil altid være indkomstforskelle i befolkningen, bl.a. fordi unge ofte er under uddannelse og har mindre arbejds erfaring end dem, der er lidt ældre, mens de ældste i højere grad har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet og i mange tilfælde har mulighed for at bruge af opsparet formue.

Danmark er et af de lande i den vestlige verden, hvor den mindste andel af befolkningen er i den såkaldte lavindkomstgruppe¹. I Danmark udgør lavindkomstgruppen i 2004 ca. 4,9 pct. af befolkningen.

De samme personer er typisk kun i lavindkomstgruppen i kort tid, og relativt få personer er i lavindkomstgruppen gennem mange år. Mobiliteten afspejler en stor gennemsnitlig indkomstfremgang for de personer, der er i lavindkomstgruppen i et givet år. De personer, der var i lavindkomstgruppen i 2003, har således eksempelvis haft en gennemsnitlig realindkomstfremgang på over 90 pct. fra 2003 til 2004.

Det er især unge (studerende), selvstændige, fuldt ledige med kontanthjælp og indvandrere, der i de enkelte år er overrepræsenterede i lavindkomstgruppen.

Lavindkomstgruppen er vokset med 0,4 pct. enheder fra 2003 til 2004. Stigningen i lavindkomstgruppens størrelse skyldes, at den beregnede grænse for lavindkomst er hævet kraftigt. Stigningen er således ikke udtryk for, at personer med relativ lav indkomst har fået en gennemsnitlig mindre realindkomst – tværtimod er købekraften for personer i lavindkomstgruppen steget. Forklaringen er, at de gennemsnitlige indkomster i den nederste del af indkomstfordelingen – trods en i historisk sammenhæng ret stor fremgang – ikke er vokset lige så hurtigt som indkomsterne i midten og den øverste del af indkomstfordelingen.

Hvis man opgør lavindkomstgrænsen i 2004 som 50 pct. af medianindkomsten i 2003 – men opskrevet med prisudviklingen – så er lavindkomstgruppen reduceret fra 2003 til 2004. I 2004 er der dermed færre personer, der har en købekraft under den lavindkomstgrænse, som kan beregnes for 2003.

1. Udviklingen i de disponible realindkomster 1983-2004

Lovmodelanalyser af indkomstudviklingen og -fordelingen omfatter perioden fra 1983 indtil 2004, som p.t. er det seneste år med detaljerede indkomstoplysninger.

Set over hele perioden 1983-2004 er de disponible realindkomster i gennemsnit vokset med 1,6 pct. om året, *jf. tabel 1*. I perioden 1983-1994 var den gennemsnitlige

¹ Lavindkomstgruppen defineres ofte som den del af befolkningen, der har en indkomst, som ligger under 50 pct. af medianindkomsten. Medianindkomsten er indkomsten for den person, der befinder sig i midten af den samlede indkomstfordeling.

realindkomstvækst ca. 1,1 pct. årligt, mens indkomstvæksten var næsten dobbelt så høj, ca. 2,0 pct. årligt, i perioden 1994-2000².

Tabel 1.1											
Disponible realindkomster fordelt på aldersgrupper, 1983-2004											
	Gnst. disp. indkomst 2004	Antal i 2004	Årlig vækst i realindkomst								
			83-84	94-00	00-04	83-04	2001	2002	2003	2004	2004 ¹⁾
	1.000 kr.	1.000 pers.	-----Pct.-----								
Børn											
under 18 år	158	1.180	1,2	2,0	1,9	1,5	0,6	1,3	1,0	4,9	2,6
18-24-årige	142	400	0,3	0,9	0,7	0,5	-0,3	0,2	-0,9	4,0	2,3
<i>Heraf:</i>											
- hjemmeboende	201	154	1,0	1,7	1,5	1,3	0,2	0,8	-0,2	5,4	2,7
- udeboende	105	246	-0,5	0,1	-0,1	-0,2	-0,6	-0,7	-1,6	2,7	2,0
25-29-årige	151	339	0,9	0,9	0,7	0,9	0,0	0,0	-0,5	3,4	2,6
30-34-årige	167	379	1,0	1,9	1,7	1,4	0,5	0,9	0,7	4,6	2,7
35-39-årige	170	410	1,0	1,9	1,9	1,4	0,4	1,2	0,9	5,0	2,7
40-44-årige	178	398	1,0	1,6	1,6	1,3	0,3	0,9	0,6	4,8	2,7
45-49-årige	196	367	1,3	1,7	1,3	1,4	0,0	0,6	0,2	4,6	2,7
50-54-årige	214	356	1,5	2,5	1,5	1,8	0,6	0,4	0,4	4,5	2,6
55-59-årige	218	386	1,2	3,1	2,3	2,0	1,9	1,6	1,2	4,6	2,4
60-66-årige	192	418	1,0	2,8	2,8	1,9	1,7	2,0	2,6	4,9	1,4
67-74-årige	155	326	1,4	2,0	1,9	1,7	2,0	1,1	1,6	3,1	0,5
Over 74-årige	139	373	1,4	2,1	1,7	1,6	2,5	0,6	1,4	2,4	0,4
Hele befolkningen											
25-59-årige i alt	185	2.635	1,2	2,0	1,7	1,5	0,6	0,9	0,6	4,6	2,6
Over 66-årige i alt	146	699	1,3	2,0	1,8	1,6	2,2	0,9	1,5	2,8	0,4

Anm.: Den skønnede realindkomstvækst fremkommer ved at inflatere de årlige disponible indkomster med udviklingen i forbrugerprisindekset.
 1) Heraf som følge af skattenedsættelser og suspension af SP-bidrag.
 Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

I de tre år efter 2000, altså i 2001, 2002 og 2003, har den gennemsnitlige indkomstvækst været ret beskeden, under 1 pct. årligt, bl.a. påvirket af de svage konjunkturer. I 2004 er den gennemsnitlige realindkomst i befolkningen imidlertid vokset med 4,4 pct., dvs. mere end i de tre forudgående år tilsammen og næsten tre gange mere end den gennemsnitlige årlige vækst i den forudgående 20-årige periode.

² Notatet opererer overordnet med tre perioder: 1983-1994, 1994-2000 og 2000-2004. Opdelingen følger af de fordelings- og indkomstmæssige trends i perioden 1983-2004. 1983 er det første år med detaljerede oplysninger, og 2004 er det sidste.

Den kraftige indkomstfremgang i 2004 afspejler bl.a. de fremrykkede skattenedsættelser i *Forårspakken* i form af en forhøjelse af mellemskattegrænsen med 51.900 kr. (2006-niveau) og indførelsen af et beskæftigelsesfradrag på 2,5 pct. af arbejdsindkomsten, dog maks. 7.300 kr. Desuden bidrog suspensionen af det særlige pensionsbidrag (SP-bidraget) til at forøge de disponible realindkomster. Suspensionen af SP-bidraget indebærer større rådighedsbeløb på kort sigt, som for den enkelte modsvares af mindre pensionsudbetalinger på længere sigt.

Husholdningernes årlige disponible indkomster skønnes at være øget med omkring 10 mia. kr. som følge af skattenedsættelserne og med ca. 4 mia. kr. som følge af suspensionen af SP-bidraget.

Skattenedsættelserne og suspensionen af det særlige pensionsbidrag i 2004 har dermed samlet medført en stigning i de disponible realindkomster på ca. 2,2 pct. fra 2003 til 2004. Det svarer til omkring halvdelen af den målte reale indkomstfremgang i 2004. Også uden disse initiativer ville indkomstvæksten i 2004 have været noget højere end den gennemsnitlige vækst i de foregående år. Det afspejler navnlig ret stor fremgang i reallønninger og reale overførselsatser før skat, bl.a. som følge af afdæmpet inflation.

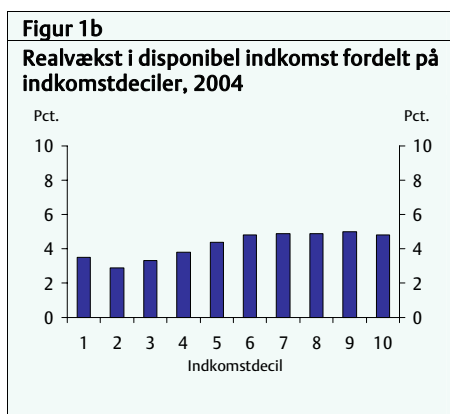
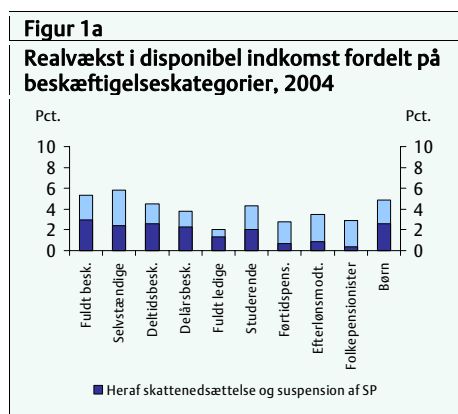
De disponible realindkomster er i 2004 steget kraftigt for alle aldersgrupper, men navnlig for de 30-59-årige, som har en høj beskæftigelsesfrekvens. Også de 60-66-årige, som bl.a. omfatter efterlønsmodtagere, har haft en betydelig indkomstfremgang. Hjemmeboende børn og unge under 25 år har en indkomstvækst, som afspejler forældrenes indkomstvækst. Udeboende unge under 30 år, hvoraf mange er under uddannelse, har haft en indkomstfremgang under gennemsnittet. Uddannelsessøgende vil i højere grad have gavn af skattenedsættelserne, når de efter studierne kommer i beskæftigelse.

For de over 66-årige, som typisk ikke er i beskæftigelse og ikke betalte SP-bidrag, er realindkomstfremgangen i 2004 ca. 2,8 pct. Det er en i historisk sammenhæng ret pæn stigning, som udover satsreguleringen og sammensætningseffekter også afspejler den supplerende pensionsydelse (den såkaldte ældrecheck) til folkepensionister med små supplerende indkomster udover folkepensionen og begrænset likvid formue.

Indkomsterne er opgjort på familieniveau. Det betyder, at de indkomster, som familien opnår, fordeles ligeligt på alle familiemedlemmer. Der tages samtidig i indkomstberegningen hensyn til, at der er stordriftsfordele i forbruget, hvis familien har flere medlemmer, *jf. bilag 1*. Opgørelsesprincipperne betyder eksempelvis, at fuldtidsledige også opnår en indkomstfremgang som følge af skattenedsættelserne, hvis de er i familie med en beskæftiget.

Skattenedsættelserne er som nævnt især målrettet beskæftigede, som derfor har haft en forholdsvis større indkomstfremgang end andre grupper i 2004. Det fremgår af

figur 1a samt tabel 2 nedenfor, som viser indkomstudviklingen for befolkningen fordelt efter arbejdsmarkedstilknytning.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Gruppen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere har haft en real fremgang i den disponible indkomst på 5,3 pct. i 2004 mod 4,4 pct. i hele befolkningen. For fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere kan over halvdelen af indkomstfremgangen i 2004 tilskrives skattnedsættelserne og suspensionen af SP-bidraget. Selvstændige har haft en real indkomstfremgang på 5,8 pct. i 2004, hvoraf godt en tredjedel skyldes skattnedsættelserne mv.

Beskæftigede ligger typisk i midten eller toppen af den samlede indkomstfordeling, og indkomstfremgangen i 2004 var derfor størst for disse grupper, *jf. figur 1b*. Der har imidlertid også været en betydelig indkomstfremgang i den lave ende af indkomstfordelingen. Gennemsnitsindkomsten i det 1. indkomstdecil voksede således med 3,5 pct. fra 2003 til 2004. Indkomstmobiliteten i befolkningen betyder, at det ikke er de samme personer, der hvert år er i 1. indkomstdecil.

Deltidsbeskæftigede, delårsbeskæftigede, og børn (dvs. børnefamilier) har alle haft en indkomstfremgang tæt på gennemsnittet i befolkningen som helhed.

Fuldt ledige, førtidspensionister og over 66-årige har opnået en realindkomstfremgang på ca. 2 pct. eller mere. Det er ret højt i historisk sammenhæng, men mindre end gennemsnittet, hvilket især afspejler, at skattnedsættelserne som nævnt sigter på at forøge gevinsten ved at arbejde og derfor er målrettet de beskæftigede. De over 66-årige betaler derudover som nævnt ikke SP-bidrag og har derfor heller ikke fået større rådighedsbeløb (og mindre fremtidige pensionsrettigheder) i kraft af suspensionen af SP-bidraget.

Tabel 2
Disponible realindkomster fordelt efter erhvervstilknytning, 1994-2004

	Gnst. disp. ind- komst 2004	Antal i 2004	Årlig vækst i realindkomst						
			94-00	00-04	2001	2002	2003	2004	2004 ¹⁾
	1.000 kr.	1.000 pers.	-----Pct.-----						
Fuldt beskæftigede	209	1.654	2,1	2,2	0,9	1,6	1,2	5,3	3,0
Selvstændige	176	179	2,3	1,3	0,2	-1,2	0,6	5,8	2,4
Deltidsbeskæftigede	183	162	1,8	1,0	-0,7	0,3	0,2	4,5	2,6
Delårsbeskæftigede	160	324	1,2	1,6	0,2	1,4	1,1	3,8	2,3
Fuldt ledige m.fl.	120	193	-0,3	1,3	1,1	0,6	1,4	2,0	1,3
Uddannelsessøgende	128	327	0,9	0,9	-0,5	0,2	-0,3	4,3	2,0
Førtidspensionister	155	262	1,3	1,8	2,2	1,1	1,0	2,8	0,7
Efterlønsmodtagere	174	172	2,2	2,7	2,1	2,1	3,0	3,5	0,9
Over 66-årige	146	699	2,0	1,8	2,2	0,9	1,5	2,8	0,4
Børn	158	1.180	2,0	1,9	0,6	1,3	1,0	4,9	2,6
Hele befolkningen	171	5.334	2,0	1,8	0,9	1,0	0,9	4,4	2,2

Anm.: Jf. anmærkning til tabel 1.

1) Heraf som følge af skattnedsættelser og suspension af SP-bidrag.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

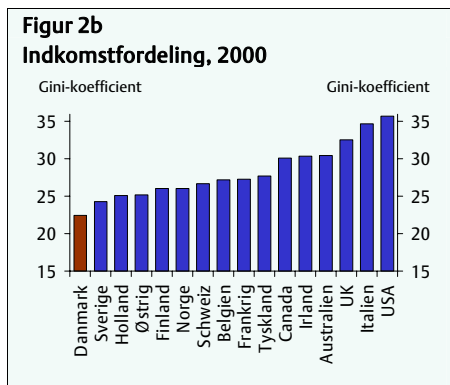
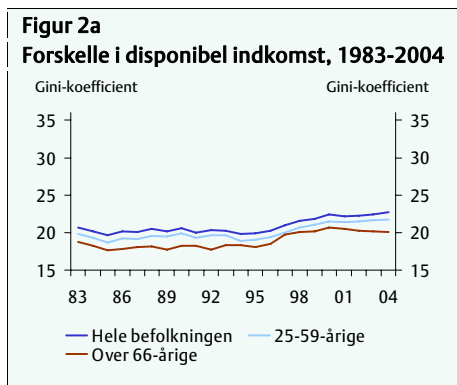
2. Udviklingen i indkomstforskelle 1983-2004

Set over hele perioden fra 1983 til 2004 er indkomstforskellene i den danske befolkning samlet set vokset, *jf. figur 2a*. Indkomstforskellene er målt ved hjælp af den såkaldte *Gini-koefficient*, som er nærmere beskrevet i *bilag 1*.

Sammenlignet med niveauet for indkomstforskelle i andre, sammenlignelige lande er der tale om en relativt moderat ændring. Andre lande, eksempelvis Sverige, har ligeledes oplevet stigende indkomstforskelle de senere år³.

Ifølge OECD's seneste undersøgelse fra 2005 af indkomstfordelingen i forskellige lande er Danmark det land i OECD, som har de mindste indkomstforskelle, *jf. figur 2b*. Figuren viser Gini-koefficienten for fordelingen af de disponible indkomster opgjort efter en fælles standard i 2000, som er de senest tilgængelige tal i OECD. Indkomstforskellene i Danmark er ikke steget væsentligt siden 2000, og Danmark er således formentlig fortsat det OECD-land, der har de laveste indkomstforskelle.

³ I Sverige voksede Gini-koefficienten i perioden 1991-2004 med 3 pct.-enheder fra 22,1 til 25,1 pct. ifølge det svenske Finansdepartements beregninger. (Jf. 2006 års økonomiska värproposition, Finansdepartementet, Prop. 2005/06:100). I Danmark øgedes Gini-koefficienten i samme periode med 2,7 pct.-enheder.

Anm.: Gini-koefficienten (angivet i pct.) for fordelingen af de ækvivalerede disponible indkomster, jf. bilag 1 om opgørelsesmetoder. I OECD's opgørelse af disponibel indkomst medregnes ikke negativ nettokapitalindkomst, hvilket indebærer en forskel i forhold til de danske lovmodelberegninger. Dertil kommer en række mindre, tekniske forskelle i opgørelsesmetoderne.

Kilde: 2a: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.). 2b: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

Stigningen i indkomstforskellene i Danmark er især indtruffet i perioden 1994-2000. I denne periode voksede indkomstforskellene for hele befolkningen med i alt 2,6 pct.-enheder, svarende til en gennemsnitlig stigning på godt 0,4 pct.-enheder årligt, jf. tabel 3. I den forudgående periode fra midten af 1980'erne til midten af 1990'erne skete der samlet set ikke nogen væsentlig ændring i indkomstforskellene.

Tabel 3
Ændringer i indkomstforskelle, 1983-2004

	83-04	83-94	94-00	00-04	03-04
Samlet ændring i Gini-koefficient, pct.-enheder					
Hele befolkningen	2,0	-0,9	2,6	0,3	0,3
25-59-årige	2,0	-0,9	2,6	0,3	0,2
Over 66-årige	1,3	-0,5	2,4	-0,6	0,0
18-66-årige i arb.styrken	-	-	2,5	0,2	0,1
- heraf beskæftigede	-	-	2,3	0,0	0,0
18-66-årige udenf. arb.styrken	-	-	2,0	0,7	0,4
Gnst. årlig ændring i Gini-koefficient, pct.-enheder					
Gnst. årlig ændring, hele befolkningen	0,1	-0,1	0,4	0,1	0,3

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

I årene efter 2000 og frem til 2003 har indkomstforskellene været stort set uændrede. Det dækker over et lille fald fra 2000 til 2001 og en marginal stigning i 2002 og 2003. Fra 2003 til 2004 er indkomstforskellene for hele befolkningen vokset med 0,3 pct. enheder. Gini-koefficienten er således forøget fra 22,4 pct. i 2003 til 22,7 pct. 2004, jf. tabel 4.

Tabel 4																	
Fordeling af befolkningens disponible indkomster, 1983-2004																	
	83	86	89	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	04 ¹⁾
Gini-koefficient, pct.																	
Hele bef.	20,7	20,1	20,2	20,3	20,3	19,8	19,9	20,3	20,9	21,6	21,9	22,4	22,2	22,3	22,4	22,7	22,4
25-59-årige	19,8	19,2	19,5	19,7	19,6	18,9	19,0	19,4	20,0	20,7	21,0	21,5	21,4	21,4	21,6	21,8	21,6
Over 66-årige	18,8	17,8	17,8	17,7	18,3	18,3	18,0	18,5	19,7	20,1	20,1	20,7	20,5	20,3	20,1	20,1	19,9
18-66-årige i arb. styrken					18,9	18,3	18,5	18,9	19,4	19,9	20,3	20,8	20,6	20,7	20,9	21,0	20,9
18-66-årige udenf. arb.st.					24,3	23,3	22,8	23,0	23,7	24,4	24,8	25,3	25,4	25,3	25,6	26,0	25,8
1) 2004 eksklusive skattnedsættelser og suspension af SP-bidrag. Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).																	

Fra 2000 til 2004 er indkomstforskellene dermed i gennemsnit steget med 0,1 pct. enheder om året. Det er noget mindre end i slutningen af 1990'erne, hvor den gennemsnitlige stigningstakt som nævnt var godt 0,4 pct. enheder årligt.

Ændringerne i indkomstforskellene for hele befolkningen dækker over forskelle i udviklingen for forskellige grupper. Blandt de 25-59-årige har indkomstforskellene udviklet sig nogenlunde som for hele befolkningen.

Blandt de ældre (over 66-årige) er indkomstforskellene derimod faldet efter 2000 og er uændrede fra 2003 til 2004. De vigende indkomstforskelle for de over 66-årige afspejler bl.a. indførelsen af engangsydelsen til pensionister i 2003, som i 2004 blev erstattet af den supplerende pensionsydelse – populært kaldet ”ældrechecken”. Den supplerende pensionsydelse er permanent og målrettet folkepensionister med lave indkomster⁴.

Stigningen i indkomstforskellene for hele befolkningen fra 2003 til 2004 kan helt overvejende tilskrives de umiddelbare virkninger af skattnedsættelserne i forbindelse med *Forårspakken*. Uden skattnedsættelserne og suspensionen af SP-bidraget i 2004 ville de målte indkomstforskelle således have været uændrede fra 2003 til 2004 (og fra 2000 til 2004), jf. tabel 4.

Virksomheden afspejler, at skattnedsættelserne er målrettet beskæftigede med sigte på at styrke tilskyndelsen til at arbejde, og at beskæftigede har større indkomster end andre grupper. Stigningen i indkomstforskellene skyldes dermed, at de beskæftigede har haft en større real disponibel indkomstfremgang end gruppen uden for beskæftigelse. For begge grupper er fremgangen i realindkomsterne imidlertid ret stor i historisk sammenhæng, jf. afsnit 1.

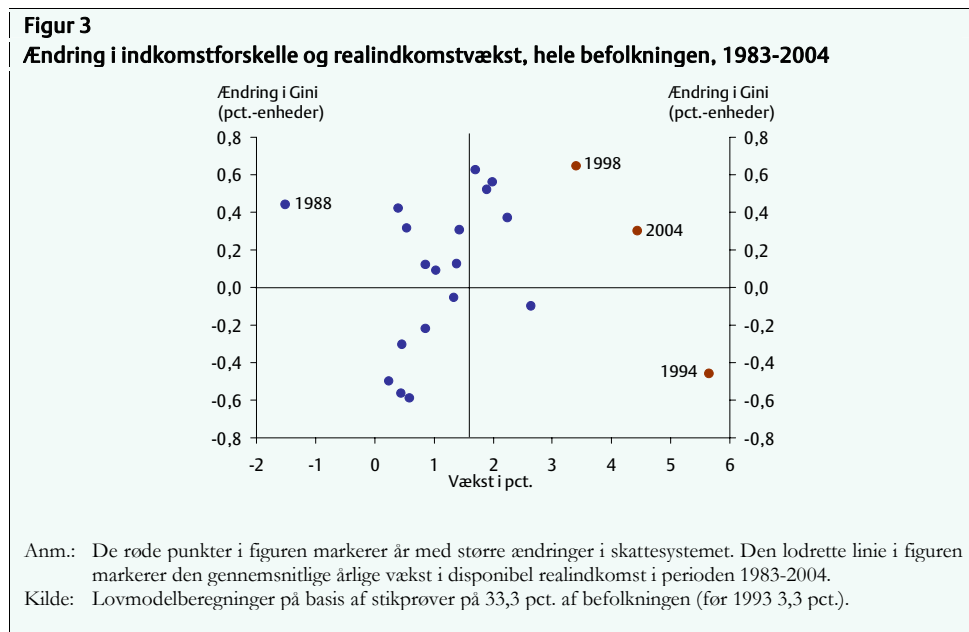
⁴ Den skattepligtige, supplerende pensionsydelse til folkepensionister var på max. 5.100 kr. i 2004. Den supplerende pensionsydelse aftrappes i 2004 krone-for-krone med indkomster udover folkepensionen på mere end 10.000 kr. for enlige og 19.700 kr. for samlevende/ægtepar og bortfalder helt ved indkomster udover folkepension på 14.900 kr. for enlige og 29.500 kr. for samlevende/ægtepar.

For gruppen af beskæftigede lønmodtagere er indkomstforskellene uændrede fra 2003 til 2004, jf. tabel 3. Skattnedsættelserne i 2004 sigtede mod at øge tilskyndelsen til at arbejde, herunder at øge timearbejdsudbuddet, navnlig for personer med lave eller gennemsnitlige lønindkomster. Men samtidig blev det besluttet, at beskæftigelsesfradraget ikke skulle aftrappes med indkomsten for at undgå en forøgelse af marginalskatten i aftrappingsintervallet. Det sikrer mod et muligt fald i arbejdsudbuddet for en ret stor gruppe mennesker, men indebærer samtidig, at fradraget er mindre omfordelende.

For personer i arbejdsstyrken (som omfatter beskæftigede og AF-tilmeldte ledige) er indkomstforskellene også næsten uændrede fra 2003 til 2004. Det afspejler bl.a., at mange AF-tilmeldte ledige også har arbejde i løbet af et år. Blandt 18-66-årige uden for arbejdsstyrken er indkomstforskellene væsentligt større end for den øvrige befolkning, hvilket afspejler, at denne gruppe er mere heterogen. Indkomstforskellene i denne gruppe er siden 2000 vokset lidt mere end for hele befolkningen under ét.

Set over de godt 20 år fra 1983 til 2004 har der været en vis tendens til, at de målte indkomstforskelle er steget mest i de år, hvor den opgjorte stigning i de disponible realindkomster er størst – mens indkomstforskellene omvendt har været mere stabile i perioder med lav indkomstfremgang, jf. figur 3 nedenfor.

Denne sammenhæng afspejler bl.a., at der siden 1990 har været en tendens til, at såvel aktiekurser som boligpriser er vokset mest i perioder med gode konjunkturer. Desuden har skattereformerne styrket tilskyndelsen til opsparing, hvilket også øger kapitalindkomsternes samlede betydning for indkomstforskellene. Større beskæftigelse kan trække i retning af mindre indkomstforskelle, men sammenhængen er ikke entydig og afhænger bl.a. af lønningerne i de nye job.

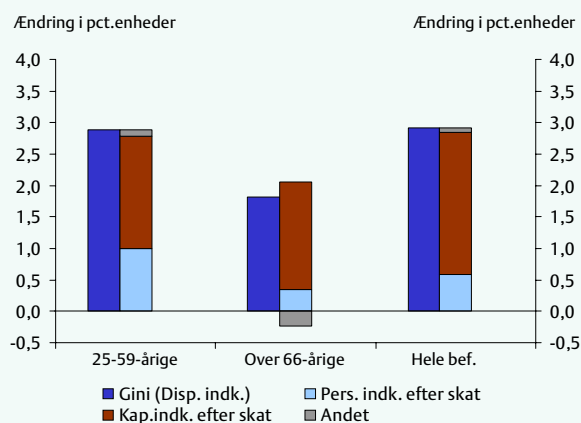
De årlige ændringer i de målte indkomstforskelle afspejler den samlede virkning på indkomstfordelingen af en række forskellige forhold, som hver for sig kan trække i forskellig retning. Fx kan ændringer i befolkningens demografiske sammensætning på alder og familiestørrelse mv. i sig selv påvirke de målte indkomstforskelle.

Den helt overvejende del af stigningen i indkomstforskellene i perioden 1994-2000 kan dog henføres til udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat, herunder specielt de øgede ejendomspriser og stigende aktieindkomster, *jf. figur 4* nedenfor.

Udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat har derimod ikke bidraget væsentligt til ændringerne i de samlede indkomstforskelle i perioden efter 2000. Det skyldes primært, at udviklingen i aktieindkomst og anden kapitalindkomst siden 2000 stort set har neutraliseret fordelingsvirkningen af stigninger i ejendomspriserne, som samtidig var mere afdæmpede fra 2000 til 2004 end i perioden fra 1994 til 2000, *jf. også tabel 5* nedenfor.

Det skal bemærkes, at de anvendte oplysninger om ejendomsværdierne i 2004 i nogen grad undervurderer den faktiske udvikling i ejendomspriserne i 2004. Hermed undervurderes også i mindre omfang indkomstforskelle og -stigninger i 2004, *jf. boks 1* nedenfor.

Figur 4
Bidrag til ændring i indkomstforskelle fra personlig indkomst og kapitalindkomst, 1994-2004

Anm.: De mørkeblå (første) søjler viser ændringen i Gini-koefficienten for fordelingen af de disponible indkomster. Den anden søjle viser bidraget til denne ændring fra udviklingen i henholdsvis personlig indkomst efter skat, kapitalindkomst efter skat samt gruppen *andet*, der omfatter indbetalinger til private pensionsordninger.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Boks 1

Beregningsmetoden medtager ikke den fulde stigning i huspriserne fra 2003 til 2004

Indkomstforskellene er opgjort efter den normalt anvendte metode i Finansministeriets lovmodelberegninger, jf. fx "*Fordeling og incitament 2004*". De opgjorte indkomster omfatter et imputeret afkast af ejerbolig på 4 pct. af ejendomsværdien, som udgøres af den seneste ejendomsvurdering. Idet de fleste ejendomme imidlertid ikke er blevet vurderet i 2004, udgør ejendomsvurderingen for 2004 for de fleste ejendomme blot en teknisk regulering af 2003-vurderingen. SKAT har i den tekniske regulering anlagt et forsigtigt skøn, hvor en stor del af boligmassen har uændret vurdering. Det indebærer, at de beregnede indkomstforskelle i 2004 ikke fuldt ud afspejler den faktiske udvikling på boligmarkedet i 2004. I 2005 er foretaget en ny vurdering af ejendommene, og SKAT's prognose tyder på stigninger i ejendomsværdierne på mellem 20 og 50 pct. Det vil isoleret set trække i retning af en stigning i de målte indkomstforskelle i 2005, som bl.a. afspejler et "overhæng" fra den tekniske regulering af ejendomspriserne i 2004.

Ændringen i kapitalindkomsterne efter skat har isoleret set øget de målte indkomstforskelle med 2,3 pct.-enheder i perioden 1994-2004, hvilket svarer til ca. 80 pct. af den samlede stigning i indkomstforskellene på 2,9 pct.-enheder i denne periode, jf. tabel 5.

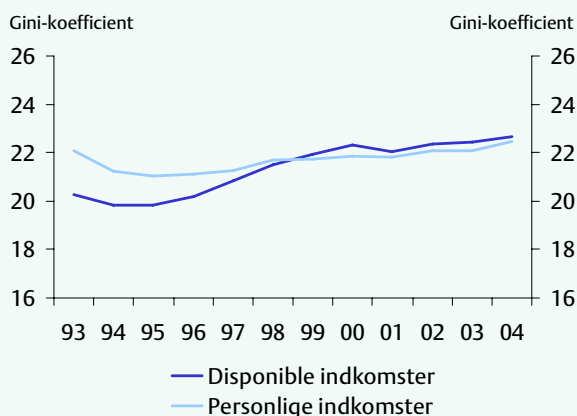
Tabel 5												Bidrag fra personlig indkomst og kapitalindkomst til ændring i indkomstforskellene, 1994-2004			
												Akkumuleret ændring			
	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	94-04	94-00	00-04	03-04
Pct.-enheder															
Gini (Disp. indk.)	19,8	19,9	20,3	20,9	21,6	21,9	22,4	22,2	22,3	22,4	22,7	2,9	2,6	0,3	0,3
<i>Heraf bidrag fra</i>															
Personlig indkomst	40,1	40,0	39,6	39,8	39,7	40,0	39,7	39,9	39,8	39,3	38,9	-1,2	-0,3	-0,8	-0,4
- Skat heraf	19,5	-19,5	-19,2	19,4	-18,9	-19,3	-19,1	-19,1	-18,9	-18,6	17,8	1,7	0,5	1,3	0,8
Pers. indkomst efter skat	20,6	20,5	20,4	20,4	20,8	20,7	20,7	20,8	20,9	20,7	21,1	0,6	0,1	0,5	0,4
Aktieindkomst	0,6	0,9	1,1	1,5	1,7	1,9	2,6	2,1	1,8	1,8	2,0	1,4	2,0	-0,7	0,2
Afkast af ejerbolig	1,8	2,0	2,3	2,4	2,6	2,9	3,1	3,3	3,5	3,7	3,6	1,7	1,2	0,5	-0,1
Anden kap.indk. i øvrigt	-1,7	-1,8	-1,7	-1,6	-1,7	-1,7	-1,4	-1,4	-1,6	-1,5	-1,5	0,2	0,4	-0,1	0,0
Kapitalindk. i alt	0,7	1,1	1,7	2,4	2,7	3,1	4,3	3,9	3,6	3,9	4,0	3,3	3,6	-0,3	0,1
- Skat heraf	-0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	-0,7	-1,4	-1,2	-1,1	-1,0	-1,1	-1,0	-1,4	0,3	-0,0
Kapitalindk. efter skat	0,7	0,8	1,3	2,0	2,2	2,4	2,9	2,7	2,6	2,9	2,9	2,3	2,3	0,0	0,1
Andet	-1,4	-1,4	-1,4	-1,5	-1,4	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,4	0,1	0,2	-0,2	-0,2

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Udviklingen i de personlige indkomster efter skat, som omfatter befolkningens erhvervsindkomster, overførsler og beskatningen heraf, har derimod kun øget de målte indkomstforskelle i befolkningen med ca. 0,6 pct.-enheder, svarende til ca. 20 pct. af den samlede stigning i indkomstforskellene i perioden 1994-2004. I denne periode er der reelt kun tale om væsentlige ændringer i årene 1998 og 2004, hvor der er gennemført større ændringer bl.a. i beskatningen.

Fordelingen af de personlige indkomster efter skat har således underliggende været ret stabil, *jf. figur 5* (den lyseblå kurve). Det afspejler bl.a., at lønspredningen ikke har ændret sig særlig meget, og at satsreguleringsmekanismen har bidraget til, at indkomstoverførslernes købekraft løbende er forøget. De mindre ændringer i fordelingen af de personlige indkomster kan som nævnt i stor udstrækning relateres til konkrete ændringer i skatte- og overførselssystemerne. Fx kan den mindskede forskel i de personlige indkomster efter skat fra 1993 til 1994 bl.a. tilskrives initiativerne i *Ny kurs*.

Figur 5
Forskelle i disponible indkomster og personlige indkomster efter skat, 1993-2004

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

De noget større ændringer i de samlede indkomstforskelle, dvs. i de samlede disponible indkomster (den mørkeblå kurve i figur 5) afspejler som nævnt primært, at forskellene i kapitalindkomsterne er blevet større samtidig med, at kapitalindkomsterne udgør en gradvist større andel af den samlede indkomst.

De personlige indkomster efter skat udgør en langt større andel af de disponible indkomster end kapitalindkomster efter skat. *Størrelsen* af de målte indkomstforskelle i et givet år kan således helt overvejende tilskrives fordelingen af de personlige indkomster efter skat, mens *ændringerne* i indkomstforskellene i perioden 1994-2004 som nævnt helt overvejende forklares af udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat.

Betydningen af udviklingen i de højeste og de laveste indkomster

Stigningen i indkomstforskellene i perioden siden 1994 kan i et vist omfang tilskrives, at den del af befolkningen, der i de enkelte år har de *højeste* indkomster, har haft en noget større realindkomstvækst end resten af befolkningen i denne periode. Det afspejler bl.a., at de stigende aktieindkomster navnlig er tilfaldet personer med relativt høje indkomster.

Indkomstforskellene i hele befolkningen voksede med 2,9 pct.-enheder fra 1994 til 2004. Ser man bort fra den ene pct. af befolkningen, der har de højeste indkomster i de betragtede år, vokser indkomstforskellene for resten af befolkningen med 2,5 pct.-enheder, dvs. stigningen i indkomstforskellene bliver mindre, *jf. tabel 6*. Ser man bort fra de 5 pct. med de højeste indkomster, bliver stigningen reduceret til 2,3 pct.-enheder for resten af befolkningen. Dette mønster er endnu tydeligere for gruppen af over 66-årige.

Tabel 6
Udvikling i indkomstfordelingen, 1994-2004

	Hele befolkningen			25-59-årige			Over 66-årige		
	1994	2004	Forsk. 1994-2004	1994	2004	Forsk. 1994-2004	1994	2004	Forsk. 1994-2004
Gini-koefficient, pct.									
Alle indkomster	19,8	22,7	2,9	18,9	21,8	2,9	18,3	20,1	1,8
Ekskl. 1 pct. højeste	18,5	21,0	2,5	17,6	20,2	2,6	16,3	17,7	1,4
Ekskl. 5 pct. højeste	17,0	19,3	2,3	16,3	18,6	2,4	13,9	15,0	1,1
Ekskl. 1 pct. laveste	18,9	21,8	2,9	17,9	20,8	2,9	17,5	19,6	2,2
Ekskl. 5 pct. laveste	17,6	20,4	2,9	16,6	19,4	2,8	16,9	19,2	2,3

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Indkomstudviklingen for den del af befolkningen, der har de *laveste* indkomster i de enkelte år, har ikke i samme grad bidraget til forøgelsen af indkomstforskellene siden 1994. Således er stigningen i indkomstforskellene i resten af befolkningen omtrent upåvirket, når der ses bort fra den ene pct. – eller de 5 pct. – der har de laveste indkomster i de betragtede år.

Blandt de over 66-årige er der endda tale om, at indkomstforskellene øges mere for resten af befolkningen, når der ses bort fra dem med de laveste indkomster. Det afspejler, at gruppen af over 66-årige med relativt lave indkomster har haft en gunstig indkomstudvikling i den betragtede periode.

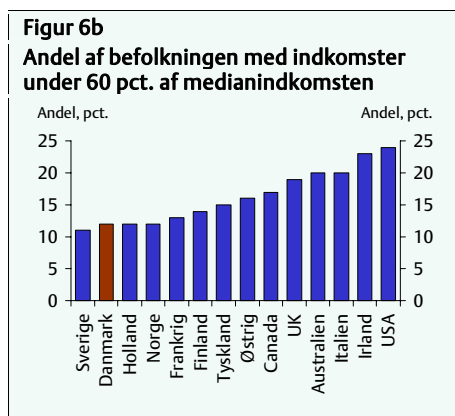
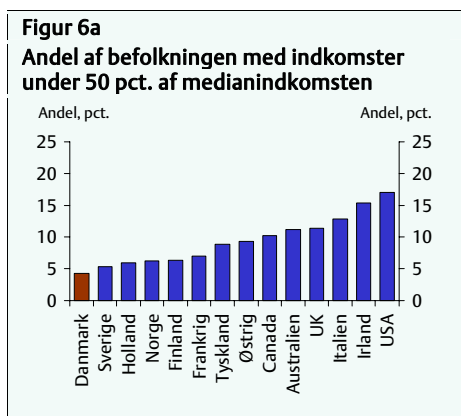
3. Udviklingen i lavindkomstgruppen 1983-2004

Størrelsen af lavindkomstgruppen angiver alene hvor stor en andel af befolkningen, der i et bestemt år ligger i den nederste ende af indkomstfordelingen og dermed har en klart lavere indkomst end det typiske i befolkningen i det konkrete år. Hvis eksempelvis alle personer i befolkningen havde dobbelt så store disponible indkomster, ville lavindkomstgruppens størrelse og sammensætning være uændret.

Ifølge den seneste OECD-undersøgelse fra 2005 er Danmark det land i OECD, hvor den mindste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten, jf. figur 6a. I Danmark udgjorde den således afgrænsede lavindkomstgruppe i 2000 ca. 4½ pct. af befolkningen efter OECD's opgørelse, mens lavindkomstgruppen udgjorde godt 9 pct. af befolkningen i EU-15 og godt 17 pct. af befolkningen i USA, jf. figur 6a⁵.

⁵ I tal for EU-15 er data for Spanien og Belgien ikke medregnet, grundet manglende data.

Kilde: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

Kilde: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

Anm.: Jf. anmærkning til figur 2 b.

Ifølge den samme OECD-undersøgelse er Danmark også blandt de lande, hvor den laveste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen med indkomster under 60 pct. af medianindkomsten, jf. figur 6b. Kun i Sverige er en marginalt lavere andel af befolkningen i denne lavindkomstgruppe i 2000.

I 2004 havde ca. 260.000 personer en disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten, jf. tabel 7. Det svarer til 4,9 pct. af befolkningen, hvilket er en stigning på 0,4 pct.-enheder i forhold til 2003.

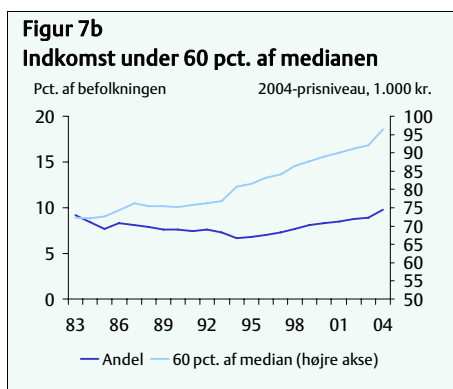
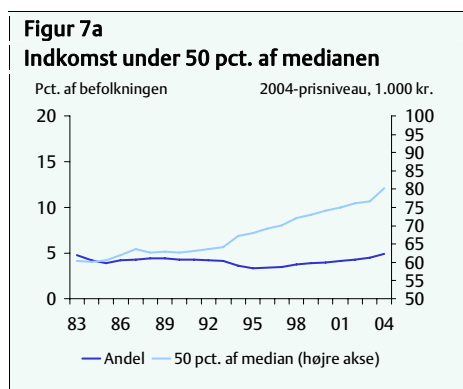
Sætter man grænsen til 60 pct. af medianindkomsten, er der godt 520.000 personer i lavindkomstgruppen i 2004. Det svarer til 9,8 pct. af befolkningen, hvilket indebærer en stigning på 0,9 pct.-enheder fra 2003 til 2004.

Tabel 7					
Personer med relativ lav indkomst, 1983-2004					
	1983	1994	2000	2003	2004
2004-priser					
Medianindkomst i befolkningen, kr.	120.568	134.542	147.984	153.425	160.547
1.000 personer					
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	237	187	210	240	260
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	457	346	437	475	522
Andel af befolkningen, pct.					
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	4,8	3,6	4,0	4,5	4,9
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	9,2	6,7	8,4	8,9	9,8

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.).

Lavindkomstgruppens andel af befolkningen i 2004 svarer dermed omtrent til niveauet i starten af 1980'erne. Andelen af befolkningen, som har under 50 pct. (eller 60 pct.) af medianindkomsten, er således faldet lidt fra 1983 og frem til midten af 1990'erne og er derefter igen steget frem mod 2004, jf. figur 7a og 7b (de mørkeblå kurver i figurene).

Udviklingen skal ses på den baggrund at Danmark i 2000 havde den mindste befolkningsandel i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten. Fra 2000 til 2004 er denne andel i Danmark vokset med 0,9 pct.-enheder, men med mindre de tilsvarende andele samtidig er faldet i andre lande, vil Danmark i 2004 fortsat have den mindste lavindkomstgruppe blandt alle sammenlignelige lande.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

Stigningen i lavindkomstgruppens størrelse siden midten af 1990'erne kan tilskrives en kraftig stigning i den beregnede lavindkomstgrænse i denne periode, jf. de lyseblå (øverste) kurver i figur 7a og 7b. Stigningen i lavindkomstgruppen er således ikke udtryk for, at personer med relativ lav indkomst har fået en gennemsnitligt mindre real indkomst.

Stigningen i lavindkomstgruppens størrelse fra 2003 til 2004 skal således ses i lyset af, at medianindkomsten for hele befolkningen realt er vokset med 4,6 procent i 2004. Den meget kraftige stigning i medianindkomsten afspejler bl.a. skattemæssighederne og suspensionen af SP-bidraget. Den større medianindkomst medfører en tilsvarende forøgelse af det indkomstniveau, der afgrænser lavindkomstgruppen (fordi denne grænse svarer til 50 eller 60 pct. af medianindkomsten). Det indebærer, at der bliver flere personer i lavindkomstgruppen, også selvom der i 2004 var en ret stor indkomstfremgang for personer i den lave ende af indkomstfordelingen, jf. afsnit 1.

Den gennemsnitlige disponible indkomst i lavindkomstgruppen vokser mere eller lige så meget som i resten af befolkningen. Siden 1983 er gennemsnitsindkomsten i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten vokset

mere end den gennemsnitlige indkomst i hele befolkningen, jf. tabel 8. Den gennemsnitlige indkomst i gruppen med indkomster under 60 pct. af medianindkomsten er i den samme periode vokset omtrent lige så meget som den gennemsnitlige indkomst i befolkningen.

Tabel 8						
Udvikling i gennemsnitlig indkomst for personer i lavindkomstgruppen, 1983-2004						
	Gnst. disponibel indkomst i 2004	Gnst. årlig vækst i realindkomst				
		83-94	94-00	00-04	83-04	03-04
	1.000 kr.	Pct.				
Indkomst < 50 pct. af medianindk.	49	1,4	3,4	1,8	2,1	12,4
Indkomst < 60 pct. af medianindk.	69	1,0	3,0	1,6	1,6	7,7
Hele befolkningen	171	1,1	2,0	1,8	1,6	4,4

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

Lavindkomstgruppens gennemsnitlige, disponible indkomst er blevet markant større i 2004. Her er gennemsnitsindkomsten i lavindkomstgruppen vokset næsten tre gange mere end gennemsnitsindkomsten i befolkningen, jf. tabel 8. Den voksende gennemsnitsindkomst i lavindkomstgruppen afspejler i stort omfang, at lavindkomstgruppen er øget og dermed i 2004 omfatter flere relativt mere velstillede personer end i 2003.

Uden skattnedsættelserne i forbindelse med *Forårspakken* ville lavindkomstgruppen i 2004 have været hhv. 4,7 pct. af befolkningen (i stedet for 4,9 pct.) ved en lavindkomstgrænse på 50 pct. af medianindkomsten og 9,2 pct. af befolkningen (i stedet for 9,8 pct.) ved en grænse på 60 pct. af medianindkomsten. Som følge af virkningen på de beregnede lavindkomstgrænser kan skattnedsættelserne dermed forklare en betydelig del af stigningen i lavindkomstgruppen fra 2003 til 2004, selvom ingen har fået lavere indkomst som følge af skattnedsættelserne.

Man kan alternativt vurdere virkningerne af den kraftige fremgang i medianindkomsten i 2004 ved at bruge en lavindkomstgrænse, som svarer til niveauet i 2003 – men opskrevet med prisudviklingen fra 2003 til 2004. Dermed opgøres lavindkomstgruppen som den andel af befolkningen i 2004, som – målt i købekraft – har en indkomst under 50 pct. (eller 60 pct.) af medianindkomsten i 2003.

Med denne opgørelsesmetode ville lavindkomstgruppen i 2004 udgøre 4,2 pct. af befolkningen (ved en grænse på 50 pct. af medianindkomsten i 2003 i reale termer), hvilket svarer til et *fald* i lavindkomstgruppens størrelse fra 2003 til 2004 med 0,3

pct.-enheder, jf. tabel 9. Ved en lavindkomstgrænse svarende til 60 pct. af medianindkomsten i 2003 ville lavindkomstgruppens størrelse tilsvarende falde til 8,2 pct. af befolkningen i 2004 fra 8,9 pct. i 2003. Det afspejler, at der også er en real indkomstfremgang i den lave ende af indkomstfordelingen fra 2003 til 2004.

Tabel 9			
Personer med indkomst under lavindkomstgrænsen			
	2003	2004	2004 uden realvækst i lavindkomst- grænse
2004-priser			
Medianindkomst i befolkningen, kroner.	153.425	160.652	153.425
1.000 personer			
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	240	260	226
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	475	522	435
Andel af befolkningen, pct.			
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	4,5	4,9	4,2
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	8,9	9,8	8,2
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.			

Den supplerende pensionsydelse og kontanthjælpsloftet

Der er foretaget en vurdering af de umiddelbare fordelingsvirkninger i 2004 af den supplerende pensionsydelse til folkepensionister og kontanthjælpsloftet, idet disse lidt større regelændringer havde virkning fra 2004. Det bemærkes, at der ikke er tale om en udtømmende vurdering af de regelændringer, der trådte i kraft i 2004.

Den supplerende pensionsydelse, som i 2004 udgør op til 5.100 kr., er målrettet folkepensionisterne med de laveste supplerende indkomster udover den sociale pension.⁶ Der var i 2004 ca. 170.000 modtagere, som i gennemsnit modtager en ydelse på ca. 4.800 kr. Den supplerende pensionsydelse kan ses som en permanentgørelse af engangsydelsen til de økonomisk svagest stillede pensionister fra 2003, idet beløbet og modtagerkredsen dog er forøget.

Den supplerende pensionsydelse skønnes isoleret set at have reduceret de samlede indkomstforskelle i 2004 med omkring 0,04 pct.-enheder. Indkomstforskellene for gruppen af de over 66-årige er isoleret set reduceret med 0,28 pct.-enheder som følge af den supplerende pensionsydelse i 2004.

Gruppen af personer med en indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten er stort set ikke påvirket af den supplerende pensionsydelse, idet meget få ældre har indkomster på dette niveau. Denne gruppes andel af befolkningen skønnes således reduceret med omkring 0,01 pct.-enheder som følge af den supplerende pensi-

⁶ Jf. også fodnote 4.

onsydelse. Anvendes 60 pct. af medianindkomsten som lavindkomstgrænse, vurderes den supplerende pensionsydelse at have bidraget til en reduktion i lavindkomstgruppen på omkring 0,14 pct.-enheder.

Kontanthjælpsloftet sigter på at øge tilskyndelsen for kontanthjælpsberettigede til at søge og fastholde arbejde og træder i kraft efter 6 måneders sammenhængende kontanthjælp. Loftet virker ved, at der indføres en samlet øvre grænse for, hvor meget den enkelte under ét kan modtage i kontanthjælp, boligstøtte og særlig støtte til boligudgifter. I praksis indebærer kontanthjælpsloftet alene en reduktion af den udbetalte boligstøtte og særlige støtte.

Det gennemsnitlige nedslag i tillægssydelse skønnes at udgøre ca. 1.100 kr. per måned for par med børn, 650 kr. om måneden for par uden børn og 130 kr. om måneden for enlige forsørgere.⁷ Heraf er langt hovedparten en reduktion af boligstøtten.⁸

Knap 95 pct. af de familier, der er berørt af kontanthjælpsloftet, har en indkomst over lavindkomstgrænsen på 50 pct. af medianindkomsten, mens ca. halvdelen har en indkomst over 60 pct. af medianindkomsten.

Kontanthjælpsloftet skønnes isoleret set at have øget lavindkomstgruppens størrelse i 2004 med ca. 2.300 personer - eller ca. 0,04 pct. af befolkningen - ved en lavindkomstgrænse på 50 pct. af medianindkomsten og med yderligere 750 personer ved en grænse på 60 pct. af medianindkomsten. Det omfatter både personer, der direkte er omfattet af loftet og deres familiemedlemmer. Der er ikke taget hensyn til at loftet for kontanthjælp øger tilskyndelsen til at søge og opnå beskæftigelse, hvilket på sigt kan reducere de angivne virkninger.

Kontanthjælpsloftet har kun marginal betydning for de målte indkomstforskelle i 2004. Uden kontanthjælpsloftet skønnes indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten således at ville have været ca. 0,01 pct.-enheder mindre, eksklusive eventuelle virkninger på beskæftigelsen.

Lavindkomstgruppens sammensætning

Forskellige grupper i den danske befolkning er ikke repræsenteret i samme grad i lavindkomstgruppen, jf. tabel 10 nedenfor, som viser en opdeling af lavindkomstgruppen efter henholdsvis herkomst, familiekategori, alder og beskæftigelsesstatus (inden for gruppen af 18-66-årige).

Ligesom i tidligere år har især selvstændige, fuldt ledige (med kontanthjælp) og unge uddannelsessøgende relativt stor sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen i 2004. Endvidere har indvandrere og efterkommere større sandsynlighed for at tilhøre lavindkomstgruppen end personer af dansk oprindelse.

⁷ Ifølge oplysninger fra Arbejdsdirektoratet opgjort i marts 2005.

⁸ 12.100 familier eller 15.200 personer fik i december 2004 nedsat deres boligstøtte som følge af kontanthjælpsloftet.

Omvendt har lønmodtagere, efterlønsmodtagere og førtidspensionister samt folkepensionister relativt lille sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen.

Der er et betydeligt sammenfald mellem flere af de grupper, der er enten over- eller underrepræsenterede i lavindkomstgruppen. Fx er uddannelsessøgende ofte enlige uden børn i alderen 18-29 år.

Tabel 10
Hvem er i lavindkomstgruppen, 2004 (indkomst under 50 pct. af medianindkomsten)

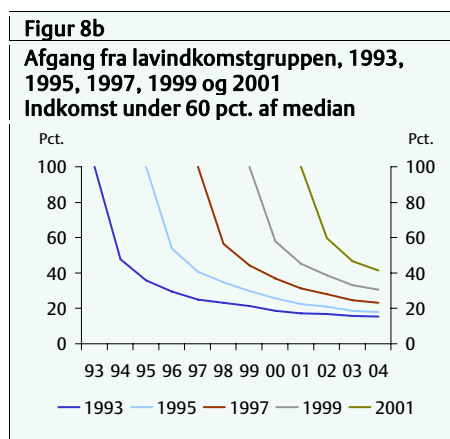
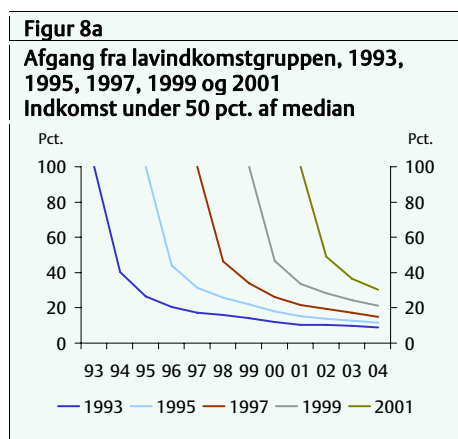
	Andel af befolkningen	Andel som er i lavindkomstgruppen	Andel af lavindkomstgruppen	Indeks ¹⁾ (overrepræsentation)
Pct.				
Befolkningen i alt	100	4,9	100	100
2004 (2003)				
Herkomst				
Dansk oprindelse	92,0	3,9	74,1	81 (84)
Indvandrere og efterkommere	8,0	15,7	25,9	324 (291)
Familiekategori				
Enlige under 67 år u.børn	15,5	16,7	53,0	342 (358)
Enlige forsørgere	8,1	6,3	10,4	128 (118)
Enlige over 66 år	6,4	1,3	1,7	27 (28)
Par under 67 år uden børn	20,0	2,1	8,4	42 (44)
Par med børn	43,7	2,8	25,4	58 (55)
Par, 1 eller begge o. 66 år	6,4	0,8	1,0	16 (16)
Aldersgruppe, år				
Under 18	22,1	4,2	19,1	86 (79)
18-24	7,5	22,1	34,0	453 (462)
25-29	6,4	11,6	15,1	236 (236)
30-39	14,8	4,4	13,5	91 (89)
40-49	14,4	2,7	7,9	55 (55)
50-59	13,9	1,7	5,0	36 (38)
60-66	7,8	1,6	2,6	33 (35)
Over 66	13,1	1,1	2,9	22 (22)
Beskæftigelsesstatus:				
18-66-årige i alt	64,4	5,9	78,0	121 (123)
<i>Heraf:</i>				
Lønmodtagere	34,1	0,7	5,0	15 (16)
Selvstændige og lign.	3,4	12,1	8,4	247 (276)
Delvist beskæftigede	6,1	3,9	4,9	80 (75)
Fuldt ledige mfl.	3,6	13,9	12,5	347 (305)
Uddannelsessøgende	6,1	26,2	32,9	539 (557)
Efterløn mv.	3,2	0,5	0,3	9 (9)
Førtidspensionister	4,7	1,3	1,3	28 (25)
Øvrige 18-66-årige	3,2	19,4	12,7	397 (419)

1) Indekset er beregnet som (andelen af lavindkomstgruppen/andel af befolkningen) gange 100. Et indeks over 100 betyder således, at den enkelte kategori er overrepræsenteret i lavindkomstgruppen. Modsat indikerer et indeks under 100, at gruppen er underrepræsenteret i lavindkomstgruppen.
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen

Udskiftningen i lavindkomstgruppen er stor. Det er ikke de samme personer, der år efter år er i lavindkomstgruppen. Over halvdelen af de personer, der i et givet år har

en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten, er ude af lavindkomstgruppen igen i det følgende år, *jf. figur 8a*.

Anm.: Inkl. personer, der er vendt tilbage til lavindkomstgruppen i efterfølgende år. Kurverne viser, hvor stor en andel af personerne i lavindkomstgruppen i henholdsvis 1993, 1995, 1997, 1999 og 2001, der også er i lavindkomstgruppen i de følgende år.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Den store årlige udskiftning i lavindkomstgruppen afspejler en meget stor indkomstmobilitet for de personer, der i et givet år er i lavindkomstgruppen. De konkrete personer, der var i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten i 2003, havde fx en gennemsnitlig realindkomstfremgang på over 90 pct. fra 2003 til 2004. Denne persongruppe har altså i gennemsnit næsten fordoblet deres disponible realindkomster på ét år.

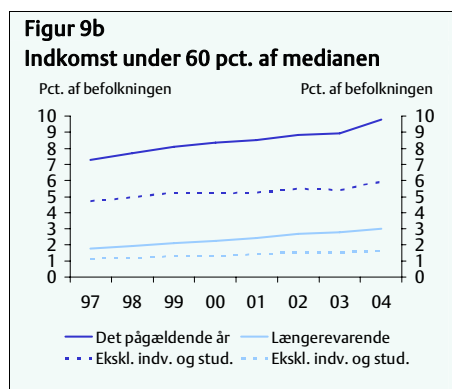
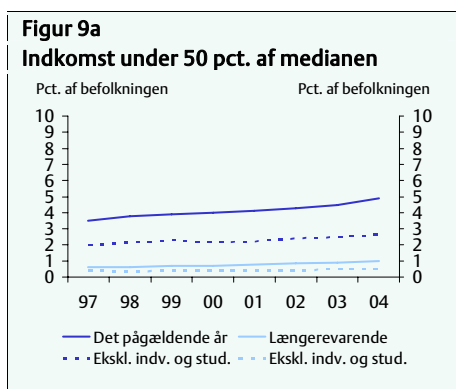
Set over flere år vil en gradvist større andel af de oprindelige personer i lavindkomstgruppen i et givet år have bevæget sig opad i indkomstfordelingen og dermed ud af lavindkomstgruppen. Blandt de personer, der i 1993 var i lavindkomstgruppen, var under ti pct. stadig i lavindkomstgruppen i 2004. Det er kun 1 pct., der i alle årene har været i lavindkomstgruppen. Udover indkomstmobilitet er disse bevægelser også påvirket af dødsfald og udvandring.

Personer med indkomster under 60 pct. af medianindkomsten forlader typisk også lavindkomstgruppen i de efterfølgende år, om end ikke lige så hurtigt som personerne i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianen, *jf. figur 8b*.

Som et alternativt mål for udviklingen i lavindkomstgruppen kan man opgøre den andel af befolkningen, som er i lavindkomstgruppen i et bestemt år og derudover har været i lavindkomstgruppen i mindst 3 af de forudgående 4 år. Ved en lavindkomstgrænse på 50 pct. af medianindkomsten opfylder knap 1 pct. af befolkningen denne betingelse i 2004, *jf. figur 9a* nedenfor. Det svarer til, at ca. 1/5 af personerne i lavind-

komstgruppen i 2004 (med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten) også var i lavindkomstgruppen i mindst 3 af årene 2000-2003.

Tilsvarende er ca. 3 pct. af befolkningen i lavindkomstgruppen med indkomster under 60 pct. af medianen i 2004 også i denne lavindkomstgruppe i mindst 3 af de foregående 4 år, jf. figur 9b.

Anm.: Længerevarende er defineret som relativ lav indkomst det pågældende år samt mindst 3 ud af de 4 foregående år. I figuren omfatter indvandrere også efterkommere.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Der er en tendens til, at andelen med længerevarende lavindkomst er vokset siden midten af 1990'erne, jf. også tabel 11. Det gør sig navnlig gældende, når lavindkomstgruppen afgrænses ved et indkomstniveau på 60 pct. af medianindkomsten.

Tabel 11
Personer længerevarende i lavindkomstgruppen, 1997-2004

	50 pct. som lavindkomstgr.			60 pct. som lavindkomstgr.		
	1997	2004	Forskel	1997	2004	Forskel
Hele befolkningen	0,62	0,97	0,35	1,78	3,02	1,24
Ekskl. indvandrere og efterkommere	0,56	0,80	0,24	1,61	2,32	0,71
Ekskl. indv., efterkommere og studerende	0,35	0,47	0,12	1,13	1,61	0,48

Anm.: Længerevarende er defineret som relativ lav indkomst det pågældende år samt mindst 3 ud af de 4 foregående år.
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Stigningen i andelen med længerevarende lavindkomst er dog i høj grad et resultat af, at dels studerende, dels indvandrere og efterkommere i den betragtede periode udgør en stigende andel af lavindkomstgruppen. Opgjort eksklusive disse grupper er ande-

len med længerevarende lavindkomst væsentligt mindre og vokser ikke så meget over tid.

Indkomstmobiliteten blandt indvandrere er således mindre end for personer af dansk oprindelse, og den stigende indvandrerandel i lavindkomstgruppen trækker derfor i retning af at øge andelen med længerevarende lavindkomst.

Denne udvikling, hvor lidt flere bliver i lavindkomstgruppen i længere tid, kan ikke entydigt ses som udtryk for en lavere indkomstmobilitet, fordi lavindkomstgruppen samtidig er blevet større i den betragtede periode. Ved en uændret samlet indkomstmobilitet må man således forvente, at bevægelserne ud af lavindkomstgruppen bliver mindre, jo større lavindkomstgruppen er.

Bilag 1. Opgørelsesmetoder

De opgjorte disponible indkomster er ækvivaleret inden for den enkelte familie for at kunne sammenligne indkomsterne på tværs af familier med forskellig størrelse. I ækvivaleringsmetoden indgår en antagelse om stordriftsfordele i familier med 2 eller flere personer. Eksempelvis er den ækvivalerede indkomst for hver enkelt person i en familie med to voksne større end indkomsten for en enlig person, selvom de betragtede personer har den samme individuelle indkomst.

Endvidere antages det, at indkomsten fordeles ligeligt mellem alle personer i familien, således at de voksne familiemedlemmers indkomst deles med eventuelle børn i familien. Det indebærer, at i en familie med børn vil den ækvivalerede indkomst for de enkelte personer i familien være mindre end i en familie uden børn, selvom de voksne i begge familier har samme individuelle indkomst.

De ækvivalerede indkomster for gruppen af børn under 18 år afspejler derfor forældrenes indkomster. Det samme er typisk tilfældet for de hjemmeboende børn over 18 år, som indgår i de ældre aldersgrupper.

Udgangspunktet for opgørelsen af den disponible indkomst er slutligningsregistret og indkomststatistikregistret fra Danmarks Statistik. Herfra kan hentes detaljerede individoplysninger om alle typer af skattepligtige indkomster og de tilhørende skatter, herunder også ejendomsværdiskat. Den herved opgjorte indkomst suppleres med oplysninger om hovedparten af de ikke skattepligtige overførsler som for eksempel boligstøtte, børnefamilieydelse, børnetilskud (herunder børnebidrag), pensionsydelse (herunder også det særlige kommunetillæg til pensionister) og skattefri kontanthjælpsydelse. Endelig tillægges indkomsten for boligejere et beregnet imputeret afkast af ejerbolig på 4 pct. af ejendomsværdien.

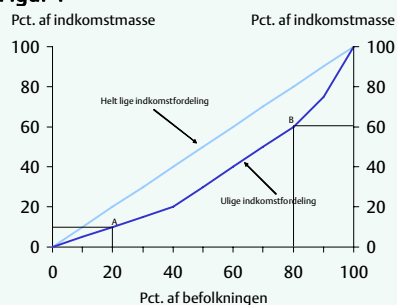
I indkomsten fradrages udover indkomstskatter og arbejdsmarkedsbidrag også indbetalinger til pensionsordninger, herunder SP og ATP. Betaling af punktafgifter, herunder moms, indgår ikke, da det ville kræve kendskab til den enkeltes forbrug eller opsparing. En omlægning af beskatningen fra indkomstskat til øgede afgifter vil således umiddelbart resultere i øget disponibel indkomst (selvom forbrugsværdien af indkomsten måske er den samme).

Indkomsten er opgjort før udgift til bolig og daginstitution. Tilskud til nedsat daginstitutionsbetaling er ikke regnet som en overførselsindkomst. Personlige tillæg, herunder varmemhjælp, indgår heller ikke i indkomsten, fordi dækningen i data ikke er tilstrækkelig god.

Boks 2
Gini-koefficienten

Hvis indkomstfordelingen var helt lige, ville enhver person i befolkningen have den samme andel af de samlede indkomster. Denne situation svarer til den diagonale blå linje i figur 1, hvor den lige indkomstfordeling er illustreret ved, at de første 20 pct. af befolkningen har 20 pct. af indkomsterne.

Figur 1

Den røde kurve angiver derimod en indkomstfordeling, der ikke er fuldstændig lige. Dette kan ses ved, at de første 20 pct. af befolkningen ikke har 20 pct. af indkomsterne, men derimod kun 10 pct., jf. punkt A i figuren. Samtidig har de sidste 20 pct. af befolkningen ikke blot 20 pct. af indkomsterne, men næsten 40 pct., jf. punkt B i figuren. Denne kurve kaldes Lorenz-kurven. Gini-koefficienten kan beregnes som arealet mellem Lorenz-kurven og den diagonale linje divideret med arealet af hele trekanten under den diagonale linje.

Hvis Gini-koefficienten er 0,25, og den gennemsnitlige indkomst for alle personer i befolkningen er 100.000 kr., vil indkomstforskellen mellem to tilfældigt udvalgte personer kunne forventes at være $2 \cdot 0,25$ eller 50 pct. af den gennemsnitlige indkomst, dvs. 50.000 kr.

Gini-koefficienten beregnes efter følgende formel:

$$G = \frac{2}{n\mu} \sum_{j=1}^n \frac{j}{n} \text{disp}_j - \frac{n+1}{n}$$

Hvor μ er gennemsnitsindkomsten, n er antallet af personer og disp_j er indkomsten for den j 'te person i rækken af personer ordnet efter stigende indkomst.

Gini-koefficienten kan teknisk set beregnes, selvom nogle af personerne har negative indkomster, men fortolkningen er problematisk. Indgår personer med negative indkomster i beregningen af indkomstspredningen bør man i stedet for Gini-koefficienten benytte den normaliserede Gini-koefficient. Denne kan beregnes efter følgende formel:

$$G^* = G / (1 + \frac{2}{n\mu} \sum_{j=1}^k \frac{j}{n} \text{disp}_j)$$

Hvor k er defineret ved at summen af de k første personers indkomster er 0. Personerne skal stadig være ordnet efter stigende indkomst.

Som fordelingsmål for den ækvivalerede disponible indkomst er forskellen mellem Gini-koefficienten og den normaliserede Gini-koefficient meget lille, dvs. i størrelsesorden 0,01 pct.-enheder.